

ÚNOR v zahradě

Během února můžeme na zahradě pozorovat první posly pomalu blížícího se jara. Při ustupování sněhu se začínají objevovat sněženky (*Galanthus nivalis*) a květy čemeřice (*Helleborus sp.*). Dále začínají nakvétat vilíny (*Hamamelis sp.*) a jasmín nahokvětý (*Jasminum nudiflorum*). V tomto období je vhodné začít s řezem ovocných a okrasných dřevin.

POSTŘIK BROSKVONÍ PROTI KADEŘAVOSTI

Kadeřavost broskvoní zná asi každý pěstitel ovocných dřevin. Vyskytuje se na všechruzích broskvoní a v současné době neexistují odrůdy, které by byly k této houbové chorobě tolerantní.

Houba kadeřavosti napadá časně zjara listy, které jsou nápadně zduřelé a mají na sobě světle zelené skvrny. Později se na nich vytvoří červené puchýře. Napadené listy jsou krátké, deformované a brzo opadávají. Díky tomuto opadu listů musí stromy během vegetace znovu rašit a tím se velmi vysilují. Houba přezimuje ve formě spor na povrchu pupenů a větví a na jaře napadá malé, ještě nerozvinuté lístky. Podmínkou infekce je teplota kolem 10 °C a ovhčení rostliny, kdy kapky vody transpor-

tují infekci do pupenů. Samotná teplota ovlivňuje i délku infekčního období. Když jsou teploty vyšší je období kratší a naopak, při teplotách nižších se může infekční doba prodloužit až na 6 týdnů.

Chemickou ochranu je nejvhodnější provádět v období nalévání pupenů, nejpozději ovšem při prorůstání terminálních pupenů na větvích. Aplikujeme měďnaté fungicidy a aplikaci opakujeme po sedmi až deseti dnech. V případě vlhkého počasí můžeme aplikaci opakovat potřetí, opět v rozmezí sedmi až deseti dnů. Vhodné prostředky pro aplikaci proti kadeřavosti broskvoní jsou Champion 50WP, Delan 750SC nebo Syllit 65. Samozřejmě škála postřiků je mnohem širší.

NETRADIČNÍ OVOCNÉ STROMY

Při zakládání ovocné zahrady nebo při výsadbě nových stromků do již stávající ovocné zahrady každého napadne si vysadit klasické dřeviny (jabloně, hrušně ...), ale málokomu přijdou na mysl ovocné rostliny, které takto běžné již nejsou. Jsou to rostliny buď nově vyšlechtěné (Aprimira) nebo jsou to dřeviny, které pěstovaly minulé generace a v současné době se pomalu do sortimentu vrací.

Mišpule německá – *Mespilus germanica*

Mišpule je jedním z opomíjených ovocných druhů, které běžně sázeli naši předkové až do 19. století. Název této ovocné rostliny je poněkud matoucí. Mišpule nepochází z Německa, ale z orientu. A právě z orientu se před tisíci lety rozšířila do střední Evropy (tehdejší Germánie).

Jedná se o keř nebo malý strom, který dorůstá 3 až 6 metrů výšky. Zajímavé na této rostlině jsou jak její plody, tak i způsob jejich konzumace. Vypadají jako malá jablíčka, ale jsou světle hnědá a chlupatá. Plody jsou jedlé až po prvním přemrznutí. Proto je vhodné, aby na stromě plody zůstaly až do prvních mrazů, kdy změknou a je možná jejich konzumace přímo ze stromu. Pokud plody sklídíme dříve a necháme je dozrát v přepravkách, nikdy nebudou tak aromatické. Po přemrznutí obsahují plody hmotu, která chutná jako pikantní marmeláda. Konzumace plodů je možná jednak odtrhnutím stopky a vytlačení obsahu do úst nebo vybíráním obsahu lžičkou. Zpočátku se jeví konzumace jako nedůvěryhodná, ale pokud si jednou zvyknete, je jejich chuť návyková.

Plody jsou vhodné k přímé konzumaci, k výrobě kompotů, marmelád nebo k výrobě různých likérů.

Kdouloň – *Cydonia oblonga*

Kdouloň má habitus jako větší keř a výšku cca 3 až 6 metrů. Korunu má nepravidelně kulovitou s tmavě zelenými listy. Díky jejímu zvláštnímu tvaru se snadno v zahradě pozná. Kvetení je pozdější než ostatní ovocné druhy, protože pochází z teplých oblastí střední Asie. Díky tomuto pozdějšímu kvetení nehrozí namrzání. Plody mají tvar podobný jablkům nebo hruškám, barvu sytě žlutou a jejich povrch je

silně hrbolatý. Z hlediska užití je možné kdoule zavařovat, na přímou konzumaci se nehodí. Jejich chuť je trpká a mohly by podráždit žaludek.

Aprimira

Novinka mezi ovocnými dřevinami. Jedná se o mezidruhového křížence meruňky a mirabelky. Barva plodů je oranžovočervená, plody mají meruňkové aroma. Velikost plodů je střední, tvar oválný. Dužnina je pevná, žlutá a obsahuje malou pecku. Plody dozrávají v druhé polovině srpna. Díky křížení s mirabelkou je kříženec odolnější vůči chladu a je možné ho pěstovat i v okrajových oblastech. Odolnost vůči chorobám je dobrá.

Klanopraška – *Schizandra coccinea*

Pod dosti kostrbatým jménem se skrývá jedna z nejcennějších bylin používaných v tradiční čínské medicíně, která je už po dlouhá staletí vyhledávána pro své povzbuzující účinky. Jedná se o lianu, která pro svůj růst potřebuje oporu. Samotná rostlina je silně odolná mrazu, nepřekvapí ji ani teploty dosahující –30 °C. Díky tomu, že má bujný růst, vyžaduje při výsadbě dostatečnou zásobu živin v půdě. Rostlina je světlomilná, ale jako většina popínavých rostlin vyžaduje zastínění kořenového krčku. Kveté nevýraznými bílými květy, plodem je hroznovitě souplodí. Souplodí je tvořeno až čtyřiceti bobulemi jasně červené barvy. Samotná rostlina je jednodomá, ale v některých letech může vytvořit pouze samčí nebo samičí květy. Z tohoto důvodu je vhodné vysazovat více rostlin pohromadě. Z rostliny se dají využít jak plody, tak i listy a výhony. Bobule se mohou využít k výrobě marmelád, nápojů, k sušení, atd.

Ing. Martin Hraňo, DiS.,
Ing. Gabriela Rychnovská,
Odborné služby zahradnické,
Žehušice, tel /fax: 327 399 161,
www.hrano.cz

ROSTLINY KVETOUcí V ZIMĚ A V PŘEDJAŘÍ

Během zimních měsíců se v zahradě moc zajímavých věcí neobjeví. Většinou je pokryta uniformní bílou peřinou a z ní vykukují vyšší rostliny. V případě, že není dostatek sněhové pokrývky, působí zahrada ještě smutnějším dojmem. Většina lidí už jako na spásu čeká na jarní oteplení a první zazelenání nových listů. Ovšem i v tomto období je možné si pohled na zahradu zpestřit. Existuje totiž několik druhů rostlin, které jsou schopné během těchto nepříznivých podmínek vykvést.

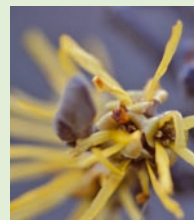
DAPHNE MEZEREUM – LÝKOVEC JEDO VATÝ

Jedním z prvních poslů jara na zahradě může být lýkovec. Tento druh je původem z Evropy, proto je možné ho spatřit i volně v přírodě. Jedná se o opadavý keř, který má vzpřímený růst. Kveté většinou sytě růžovými květy, které vykvétají v únoru před olistěním rostliny a díky tomu jsou velmi výrazné. U jednoho pupenu většinou vykvete 2 květy, které mají silně sladkou vůni. Na začátku léta dozrávají v plody, které jsou elipčité a jedovaté. Samotný keř roste pomalu a po výsadbě špatně snáší další přesazování. Z tohoto důvodu je třeba dobře si rozmyslet místo pro jeho výsadbu. Na půdu je rostlina nenáročná, ovšem nesnáší dlouhodobé zamokření. Mrazuodolnost je velmi vysoká, rostlina toleruje i mrazy přes 50 °C.

HAMAMELIS INTERMEDIA – VILÍN PROSTŘEDNÍ

Vilíny jsou opadavé keře, které jsou díky své střední vzrůstnoti vhodné do každé zahrádky. Během roku si ho většina lidí ani nevšimne, protože není nijak nápadný, řada lidí si ho díky podobnosti listů spletě s lískou. Pravá krása této rostliny vynikne v období ledna až února, kdy na holých větvičkách začnou vykvétají zajímavě utvářené a barevné květy. Jejich krásu ještě zvyšuje kontrast se sněhovou pokrývkou okolo. Habitus koruny je ve tvaru otevřeného V. Listy jsou velké a vzhledem připomínají listy lísky. Na rostlině je listů relativně málo, proto se nehodí jako rostlina na optické clony a její využití je čistě jako solitera. Květy mají různé barvy (od žluté, přes oranžovou až do červené), skládají se z mnoha trásní a vyrůstají na holém dřevě. Jelikož mají květy rády chlad,

vykvétají velmi brzy a opadávají s příchodem prvních teplých dnů. Rostlina má ráda vlhkou, kyselejší půdu a nesnáší zvýšený obsah vápna. Z hlediska umístění preferuje spíše mírné výsluní či mírný polostín. Starší rostliny se nedoporučují upravovat řezem. Mrazuodolnost rostliny je dostatečná, snáší i mrazy okolo -30 °C.

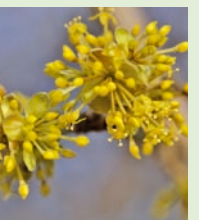
VIBURNUM X BODNANTENSE 'DAWN' - KALINA BODNANTSKÁ

Tento druh kaliny je mezidruhovým křížencem *Viburnum farreri* x *Viburnum grandiflorum*. Během mírných zim je schopna vykvést již koncem prosince a v závislosti na klimatických podmínkách vydrží kvést někdy až do března. Květům nevádí ani zapaďání sněhem. Rostlina je opadavá a má řídkou korunu. Listy jsou pevné, vejčité a po okraji mírně pilovité. Květy jsou trubkovité, sytě růžové, během kvetení světlají. Z pupenu na bezlisté větvičce vykvete vždy shluk květů se silnou nasládlou vůní. Tato vůně je nejvíce patrná při teplejších dnech, kdy nám navozuje pocit přicházejícího jara. Z hlediska nároků je rostlina nenáročná, preferuje plné slunce, středně živnou půdu a mírnou závlivu. Rez rostlina nevyžaduje, pokud ovšem řezeme, vždy po odkvětu na jaře.

CORNUS MAS – DŘÍN OBECNÝ

Pěstování dřínu má své kořeny už v době antiky, kdy sloužil k léčebným účelům. Postupně prolinání vlastností užitkových s vlastnostmi estetickými přivedlo dřín až do našich zahrad. Jedná se o větší keř, který dorůstá výšky až 5m. Ve volné přírodě roste na jižních a teplých svazích, takže tyto podmínky mu budou vyhovovat i na rodinných zahradách. Rostlina snáší dosti drsné podmínky, má velkou odolnost vůči suchu, snáší zasolení, velkou prašnost i velmi větrné prostředí. Vykvétá koncem zimy v březnu a vzhledem k tomu, že olistění se objevuje až po odkvětu je velmi atraktivní. Květy jsou žluté barvy a vykvétají v bohatých soukvětích. Po odkvětu se v létě na rostlině objevují plody – drůtky. Jsou to červené peckovice vhodné pro zpracování. Na přímý konzum jsou dosti kyselé.

TVAROVÁNÍ A ŘEZ OVOCNÝCH DŘEVIN

Tvarování a řez je základní složkou celkové péče o ovocné dřeviny. Cílem řezu je vytvářet pevnou kostru stromu a přivést rostlinu brzy do plodnosti. Dalším důvodem je zabezpečit optimální podmínky pro vývoj plodů v koruně a v neposlední řadě zlepšit zdravotní stav a prodloužit životnost výsadby.

Z hlediska řezu si většina lidí chybně přičítá účinek zimního řezu na celkovou velikost stromu a velikost jeho přírůstků. Ve skutečnosti však je celková délka výhonů a objem koruny na konci vegetace větší u rostlin řezaných než u rostlin neřezaných. To samé platí u rostlin, které dlouhodobě neplodí. Hlubokým řezem podpoříme bujný růst a tím odsouváme případnou plodnost ještě dále.

Při péči o ovocné dřeviny má na plodnost větší vliv ohýbání větví než případný řez. Je známo, že čím mají výhony více vodorovný růst, tím zpravidla ubývá vegetační růst a vytvářejí se větší předpoklady pro plodnost.

O samotném způsobu řezu nejvíce rozhoduje druh ovocné dřeviny a systém pěstování. Podle životního období dřeviny lze řez rozdělit na řez výchovný (v prvních pěti letech po výsadbě), řez udržovací (řez v období plodnosti stromku) a následně řez zmlazovací.

Řez výchovný provádíme po výsadbě, abychom rostlině zajistili lepší šanci na užití. Odstraníme výhonů a tím i redukci květních pupenů zároveň stimulujeme růst. V dalších čtyřech letech zajišťujeme tímto řezem zdárný vývoj a připravujeme stromek pro následné období plodnosti. Po přechodu do období plodnosti přecházíme k řezu udržovacímu. Tímto řezem se snažíme o maximální prodloužení období plodnosti a snažíme se zajistit výbornou kvalitu plodů. Pokud ovocné stromy přejdou do období malého růstu, nepravidelných výnosů a drobných plodů, je třeba přistoupit ke zmlazovacímu řezu nebo zvážít odstranění dřeviny.

Nezbytnou součástí kvalitní péče o ovocné dřeviny je i užívání kvalitního zahradnického nářadí.

Tvarování a řez jabloní

Z hlediska pěstebních tvarů lze do zahrádek doporučit volně rostoucí zákrsek nebo ovocnou stěnu. Z moderních tvarů lze vybrat stíhlé větveno. Ostatní tvary jsou pro pěstování na zahrádkách složité a náročné na údržbu.

Při tvarování dřeviny jako VOLNĚ ROSTOUcíHO ZÁKRSKU je vhodné vybrat rostliny na slabě rostoucích podnožích. V prvním roce po podzimní výsadbě provedeme brzo na jaře sestřížení bočních výhonů o 2/3 délky. Výhon sestříhneme 1cm nad pupenem, který svým růstem směřuje ven z korunky. V případě, že nejblíže pupen směřuje do korunky, sestříhneme výhon na první vhodný pupen níže, směrem ke kmínku. Při jarní výsadbě musíme provést hlubší řez, v tomto případě řezeme na první spodní pupen směřující ven z korunky. Terminální výhon (střední osu) sestříhneme přibližně o 30 cm výše než postranní výhony. Dále je nutné v prvním roce odstranit všechny květy, aby rostlina mohla všechny síly směřovat do užití a růstu. V následných letech odstraňujeme konkurenční výhony (souběžné, křížící se, atd.), odstraňujeme bujné letorosty zahušťující korunu (tzv. vlky) a také odstraňujeme poškozené výhony. Obecným pravidlem je, že čím méně řezeme, tím dříve se strom dostane do plodnosti (toto pravidlo neplatí u řezu po výsadbě).

Řez udržovací spočívá v podobných pravidlech jako řez ve druhém až pátém roce. Každoročně koncem zimy provedeme kontrolu a potřebný řez. I zde většinou platí, že čím méně řezeme, tím lépe.

Při výsadbě rostlin do OVOCNÉ STĚNY provedeme výsadbu do řady se sponem rostlin 1,5 až 2m. Nutností u tohoto pěstebního tvaru je oporná drátěná konstrukce. Při výsadbě orientujeme stromek tak, aby vhodné výhony směřovaly do řady. Nevhodné výhony koncem zimy po výsadbě odstraníme a vhodné zkrátíme na polovinu (zkracujeme opět na pupen směřující ven z korunky) a vyvážeme k drátěnce. Terminální výhon převyšuje po řezu postranní o cca 15cm. V dalších letech po výsadbě pokračujeme v odstraňování výhonů rostoucích do uličky, nevhodných a konkurenčních výhonů a vždy udržujeme řezem terminál o trochu výše než postranní výhony. Samozřejmě je postupně přivazování rostoucích výhonů k drátěnce. Jednotlivá patra v koruně by měla mít minimální vzdálenost 90cm, lépe ovšem 120cm. Tento pěstební tvar je výrazně náročnější na řez a mnohdy je vhodné přistupovat k řezu i v letním období.